

NYIRŐ JÓZSEF

Madéfalvi
veszedelem

lazi
KÖNYVKIADÓ
Szeged

II.

Palotája ünnepi termében fogadta az új kancellár a tisztelgéseket. Szépmívű viaszgyertyák égtek az ezüsttartókban, lusztereken, vastagok és cseppentett fehérek, mint egy ártatlan gyermek keze nyele, szikrázott a sok ezüst mindenütt, és a nehéz, intarziás szekrények tiszta ragyogásán meglátszott a lehelet is.

A feje se mozdult az új kancellárnak, mikor számba vette vendégeit, de egyetlen futó pillantással meglátott mindent és mindenkit. Tudatos, higgadt, sima és szerény maradt mindvégig. Az ész és önuralom művésze. Az örömtől eltérébélyesedett szászokat keze titkos szorításával kapcsolta még inkább magához. Buccow, az új királyi biztos mereven állott mellette, mint a bálvány, és gögösen sújtott le a szemével a kis magyar tisztviselőkre, kik szerényen félrehúzódva vártak sorukra, mint megtúrt idegenek. Lázár Istvánnak még a szája széle is elfehéredett a dühtől, és átkozta a percet, mikor ide betette a lábát. Setéten füstölt a feje, és csak elhűlt, mikor a kancellár udvarlásukra odavetette a fenyegetést:

– Ne feledjék a magyarok, hogy ki mint alkalmazza magát, úgy veszi hasznát!

– Bravó! – nevetett fel durván a generális.

A néhány igénytelen kis magyar lesújtva tartotta a hátát, hogy felragasszák rá a nagyuraknak szóló üzenetet. Lázár István arca sötét pírba futott, és kereste a szót, hogy visszavágjon, de a csipkés, bársony térdnadrágos, puha léptű inas már kitérte az asszonyház ajtaját:

– A méltóságos báróné!

A megalázott székely fiú odabámult, és – mintha megfényesedett volna az ünnepi szála... Mintha angyal lépett volna be... Magas, tiszta, elérhetetlen, szép angyal. Mohó nézéssel nézett meg mindent rajta: a gyöngyökkel kirakott pártát, a kilenc aranybogláros hajnyomtatót, fülbevalóit, királyszín virágos atlaszát apácavarrás-arany csipkével, nagy, régezüst csipkéjű előruháját, finom cipellőit. Hallotta, hogy a generális hozatta Bécsből baráti ajándékul, de a szíve féltékenyen til-

takozott, hogy sejteni se merje, és önkéntelen előbblépett, de az inas a kancellár intésére már kitárta mögöttük az ajtót:

– Az urakat a kisterembe kérem!... Ott van terítve!

– Kutyaólba nem megyünk! – sziszegte Lázár István az újabb megszégyenítésre, és felvetett fővel kifordult az ajtón.

Társai leforrázva kullogtak a nyomában.

A püspök mentegetőzve szintén búcsúzott, hogy szigorú jejunium⁶ van, nem maradhat, mert holnap bokros teendői vannak, Kemény László úr, a gubernátor búcsúzni akar.

A hír kellemes feltűnést keltett a szászok között.

– Ma küldötte el Bécsbe nyugdíjazási kérvényét! – tudatta a püspök.

– Az ügy azonban csak holnap kerül nyilvánosság elé.

A hintó eléállott, és a püspök örült, hogy mehet.

A generális és a kancellár gúnyosan néztek utána.

*

A lakoma rövid és mérsékelt volt. Mindössze Rosenfeld tanácsos mondott néhány óvatos, szász szót a nemzet nevében. Azt is inkább azért, hogy az idő teljék, és egymás közt maradhassanak. Az inasok elszedték az asztalt, és csak a püspök ajándéka, a nehéz rózsamáli bor maradt rajta. Az is csak leplezőnek. Mikor a báróné is visszavonult, Bruckenthal ezüstkésével megérintette a poharát:

– Uraim!... Legutóbbi bécsi utunk örvendetes eredményeképpen jelenthetem, hogy a szász nép sorsa közelebbről lényegesen megjobbul. Ófelsége, a királyné kegyelme teljes mértékben felénk fordult!...

– Heil! – csillant fel a rajongás a szemekben a jó bécsi anya tisztelőtére, ki végre felvirrasztotta csillagukat. Csak Buccow széles orra tövében ült két komor ránc, de csak a kancellár vette észre, hogy a generális féltékeny még reá is az elért eredmény dicsőségéért. Tudta, hogy a darabos, gögös, hiú és szomjas katona ilyen kicsiségekért is képes átgázolni még a barátain is. A szellemi ember megvetésével titkon rápillantott, de szüksége volt rá, és az éjszaka is éber agyú szász a kellő pillanatban emelte fel ápoltt, asszonyos kezét:

6. böjt (lat.)

– Kötelességemnek tartom, uraim, annak a kijelentését, hogy nemzetünk nagy halálával tartozik Buccow Adolf báró főhadparancsnok és királyi biztos úr őexcellenciájának, aki az udvarnál az elért előnyöket kieszközölte:

– Heil! Heil! Heil!

A vénülő kalandor megnyugodott. Büszkesége új tüzet kapott. Egész lénye élvezte a feléje sugárzó hódolatot és hálát. Csak Seeberg báró, a kancellár titkos vetélytársa meredt el, hogy Bruckenthal úr az egész szász néppel köszönteti meg a kapott báróságot és kinevezését, de ő is sietve nyúlt a pohara után: – Heil!

Le se nyelték a borukat, a kancellár már egy iratot tartott a kezében, és sima hódolattal a generális felé bólintott:

– Engedje meg, kegyelmes uram, hogy már most elárulhassam a titkot! – És meg sem várva a beleegyezést, már olvasta is:

„A kormányzó nyugalomba bocsáttatván, kegyelmesen rendeljük, hogy kedvelt hívünk, nagyságos br. Buccow Adolf Miklós, a Mária Terézia-rend nagykeresztes lovagja, belső titkos tanácsos, lovassági tábornok, az erdélyi hadak főparancsnoka legyen a főkormányzók elnöke, és gyakorolja mindazon jogokat, melyek a gubernátorokat megilletik...”

A hír még a szászokat is elkábította. Álmodni se merték volna remélni, hogy a nap ezután ennyire nekik süt Erdélyben. Székeikbe kapaszkodva szédültek, de a kancellár sóhajtásra se hagyva időt, tovább olvasta:

„...Akik őt a guberniumi elnökségben híven támogatják, azokra kegyelmes tekintettel leszünk, akik azonban titkon vagy nyilván üdvös szándékainkkal bármiként ellenkezének, azok ellen szigorúan eljárunk...”

Olyan baljós és világos volt a hangsúly, mintha nem Mária Terézia, hanem ők ketten fenyegették volna meg Erdélyt. A püspök bora az izgalomtól a kezükre loccsant, és Huber tanácsos nem bírta megállani, hogy könnyekkel a szemében fel ne ujjongjon:

– Most már a mienk ez a föld!

– Még nem – villogott a kancellár két szeme, s a hideg emberen erőt vett a lefojtott indulat. Szinte megharapott minden szót. – De rövidesen a mienk lesz!... Eddig a magyarok kötötték a szászt asztaluk lábához, mint a jobbagyot szokás, hogy a házhoz szokják, de ezután

másképpen lesz... A magyaroknak végük lesz Erdélyben, mert a királyné elfogadta... elfogadta...

A kíváncsiságba szinte belesorvadva, mohón sürgették:

– Mit?... Mit fogadott el a királyné?

– A székely katonaság, a határőrség tervét!

Csalódottan estek vissza a szászok székeikre. Hiszen szép, szép és érthető, hogy a minden oldalról megtámadott királyné katonai gyűrével akarja körülvenni a birodalom keleti és déli határait, hiszen török, tatár beütés, mirigyhalál, minden baj onnan fenyeget, és az se kétséges, hogy Buccow generális megcsinálja, hiszen Naszód vidékén valami négyezer románt már fegyverbe is állított, az uniót is keresztül-erőszakolta, leágyúztatott félszáz kalugarkolostort, templomot, de hogy a Landmiliz-terv elfogadásával hogyan lesz a szász nemzet Erdély urává, sehogy sem értették. Szólni nem mertek. Lelkesedésük azonban lelohadt. Aggódtak, nehogy végül is nekik legyen nagyobb bajuk belőle. Bizalmatlanok voltak önmagukkal szemben is. A legjobb politika a haza palástja alá rejteni a magunk dolgát. A mámor hamar elszáll, eszme, szavak elmúlnak, az álmok veszedelmesek, és – sokba kerülnek.

A kancellár ismerte a fajtáját, tudta, mi megy végbe bennük. Hideg, biztos és tudatos volt, mint a kígyó.

– A tervet őexcellenciájával alaposan átgondoltuk és kidolgoztuk... Tudják az urak, hogy az egyetlen összefüggő magyar terület Erdélyben Székelyföld. A rajbocsátó népi forrás. A többi csak sziget, folt. Ha azt sikerült eltüntetni, a többi idővel magától megsemmisül vagy legalább elszigetelődik...

– El fogjuk tüntetni! – mordult közbe a generális.

Nem vélemény, ítélet volt, ahogy mondta. Még a szászok is megborzongtak. Egyedül Seeberg báró merete kihebegni:

– De hogyan?

A kancellár az eszközöket se titkolta.

– A határőrség felállítását megfosztja ősi szabadságuktól, kiváltságaiktól, és kemény katonai parancs alá veti, ami vagy megtöri, vagy elszorvasztja őket. A királyné szigorú törvénye alá rendeljük, hogy még a gondolatuk se legyen a sajátjuk... Ezt a célt szolgálja a határőrség-

tervezet, az új adórendszer – ami olyan súlyos megterhelésüket jelenti, hogy vagy kivándorolnak, vagy elsorvadnak – és végül a felállítandó új törvénykezési módszer. Őexcellenciája vállalta ezeknek a rendkívüli jelentőségű terveknek megvalósítását, és teljes bizonyossággal számít a németiség osztatlan támogatására. Őfelsége bizalmát és kegyelmét sikerült megnyernünk, a többi pedig tőlünk függ.

A csillogó terv démoni nagyszerűsége és kilátásai annyira lenyűgözték az urakat, hogy belefehéredtek, vérhullám borította el agyukat, és felnyögtek a gyönyörűségtől, mintha az ördög tenyerét nyalták volna végig. Szólni nem bírtak, de egyszerre ugrottak fel az elhatározás elszántságával, néma esküre merevített testtel. A jelenet még a durva generálist is megejtette, ő is kihúzta nagy, mahomed termetét:

– Testestől-lelkestől az önöké vagyok, uraim!

A mellette álló katonák hallgattak, de zárt ajkuk többet mondott minden eskünél. Ezek a fegyverhez, táborozáshoz szokott nyers férfiak most vettek részt a fajgyűlölet csatájában, ami bódítóbb, mint vért ontani. Egytől egyig kipróbált, hű bizalmasai voltak a generálisnak, tűzbe mentek érte.

Percekig tartott az ígézet, a titkon táplált váagnak ez a kielégülése, néma lihegése, jóleső szédülete. Többet nem beszéltek róla, de mindenki meg volt győződve, hogy a székelység sorsa meg van pecsételve...

Hazamenet az aggodalmaskodó Seeberg bárónak még eszébe jutott, hogy az eddigi uralkodó magyar urak vajon nem hiúsítják-e meg a szépen kigondolt tervet; de mindjárt el is mosolyodott: „Vitam et sanguinem!” – mondotta gúnyosan, és meggyorsította lépteit, mert éjfélre járt az idő.

Nem csoda, hogy kissé megfeledkeztek magukról.